

II. AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG LEGUTÓBBI HATÁROZATAIBÓL

42/1998. (X. 2.) AB VÉGZÉS –
AZ OMBUDSMAN KONTRA ÜGYÉSZ ÜGY

A legfőbb ügyész több konkrét esetben vitatta, hogy az országgyűlési biztos vizsgálati és ellenőrzési hatásköre kiterjedne az ügyészségre. Az állampolgári jogok országgyűlési biztosa, annak általános helyettese, továbbá a kisebbségi, valamint az adatvédelmi biztos, ezért több elemből álló indítvánnyal fordult az Alkotmánybírósághoz. Alkotmányértelmezésre irányuló indítványukban kérték, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a vizsgálat kötelező lehetőségét. Álláspontjuk szerint az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény hatáskört megállapító rendelkezése is éppen azért alkotmányellenes, mert nem fogalmaz egyértelműen a vizsgálat lehetőségét illetően, ezért utólagos normakontroll keretében kérte e rendelkezés alkotmányellenességének megállapítását. Az ombudsmanok végül hatásköri összeütközés megszüntetésére irányuló eljárást is kezdeményeztek. Ha az alkotmányos jogokkal kapcsolatos panasz ugyanis az ügyészséget érinti, akkor kérdéses, hogy a vizsgálatra csupán az ügyészség, vagy az országgyűlési biztos is hatáskörrel rendelkezik-e.

Az eljárás megindulása után az országgyűlési biztosok indítványukat visszavonták. Az Alkotmánybíróság – az ügy érdemi elbírálása előtt, illetve helyett – ezért azzal az eljárásjogi kérdéssel találta magát szemben, hogy az indítvány visszavonása kötelező erővel vonja-e maga után az eljárás megszüntetését.

Az Alkotmánybíróság többségi végzésével az eljárást megszüntette. Döntését az Abtv.-nek arra a rendelkezésére alapította, mely szerint az Alkotmánybíróság az arra jogosult indítványa alapján jár el. Az ügy előadója *Holló András alkotmánybíró* volt.

Az Alkotmánybíróság a végzést részletes indokolás nélkül hozta meg. A többségi álláspontra vonatkozó részletes indokolást *Holló András alkotmánybíró* csatolta a határozathoz párhuzamos indoko-

lás formájában. Eszerint az indítvány visszavonása esetén az Alkotmánybíróság – működése megkezdésétől – mindig megszüntető döntést hozott. Ez a gyakorlat összhangban van az Abtv. rendelkezéseivel.

Az Alkotmánybíróság az Abtv. szerint az arra jogosult indítványa alapján jár el, eljárása tehát indítványhoz kötött. Emellett csak kivételesnek tekinthetők, és tételesen meghatározottak azok az esetek, amikor az Alkotmánybíróság hivatalból is eljárhat. Az indítványhoz kötöttségnek nem mond ellent, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata azt tágan értelmezi – de csak az indítványban megnevezett alkotmányossági problémát illetően.

Az Alkotmánybíróság ugyan indítvány alapján jár el, de a jelzett alkotmányjogi probléma teljes feltárása – akár az eljárás kiterjesztése, akár alkotmányjogi panasz helyett utólagos normakontroll lefolytatása révén – közérdek. Amíg azonban az indítvány ilyen szabad kezelése az indítványhoz kötöttséget nem sérti, addig az eljárás lefolytatása az indítvány teljes hiánya (visszavonása) ellenére, már az indítványhoz kötöttség törvényi korlátjába ütközik. Amennyiben az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozna a visszavont indítvány esetében az eljárás lefolytatásának eldöntése, ez relativizálná az Abtv.-nek az indítvány alapján, illetve hivatalból történő eljárásokra vonatkozó rendjét.

Sólyom László alkotmánybíró különvéleményt és párhuzamos indokolást csatolt a végzéshez. A különvéleményben kifejtett álláspontja szerint az eljárás megszüntetése helyett mind az elvont normakontrollra,

mind az alkotmányértelmezésre irányuló indítvány tárgyában érdemi határozatot kellett volna hozni. A párhuzamos indokolás szerint a konkrét esetben nem látja akadályát a hatásköri összeütközéssel kapcsolatos indítványok visszavonása miatt az eljárás megszüntetésének, azonban a többségi végzéstől eltérő indokok alapján.

1. A *különvélemény* megállapítása szerint az absztrakt normakontroll esetében az indítványozó nem saját jogsé-

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG UGYAN INDÍTVÁNY ALAPJÁN JÁR EL, DE A JELZETT ALKOTMÁNYJOGI PROBLÉMA TELJES FELTÁRÁSA – AKÁR AZ ELJÁRÁS KITERJESZTÉSE, AKÁR ALKOTMÁNYJOGI PANASZ HELYETT UTÓLAGOS NORMAKONTROLL LEFOLYTATÁSA RÉVÉN – KÖZÉRDEK. AMÍG AZONBAN AZ INDÍTVÁNY ILYEN SZABAD KEZELÉSE AZ INDÍTVÁNYHOZ KÖTÖTTSÉGET NEM SÉRTI, ADDIG AZ ELJÁRÁS LEFOLYTATÁSA AZ INDÍTVÁNY TELJES HIÁNYA (VISSZAVONÁSA) ELLENÉRE, MÁR AZ INDÍTVÁNYHOZ KÖTÖTTSÉG TÖRVÉNYI KORLÁTJÁBA ÜTKÖZIK.

relmének orvoslása érdekében, hanem a köz képviselőjeként jár el. Indítványa elbírálásakor az indítványozó által előadott ténybeli körülményeket az Alkotmánybíróság figyelmen kívül hagyja, csupán a jogi tényállást vizsgálja, s nem illeti meg az indítványozót a hagyományos ügyféli jogállás sem.

Az Alkotmánybíróság már működése kezdetén megkísérelte tisztázni az indítványozónak az indítvány sorsához fűződő jogait. A kérdés leggyakrabban oly módon vetődik fel, hogy az Alkotmánybíróság túlterjeszkedik az indítványon, esetenként a vizsgált jogszabályt, máskor a hivatkozott alkotmányi rendelkezést illetően. Erre részint azért van mód, mert az eljárás eleve közérdekű, az indítványozó az eljárás megindulása után már nem az ügy ura, részint pedig azért, mert a felmerült alkotmányossági probléma elvi jelentőségű.

Ugyanilyen alapon van mód az eljárás folytatására az indítvány visszavonása esetén. E megállapítással nem áll ellentétben az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata, és ezt az elvi álláspontot erősíti az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló törvényjavaslat, mely az eljárás folytatását az indítvány visszavonása esetén az Alkotmánybíróság mérlegelésétől teszi függővé.

Az alkotmányossági probléma megoldásához fűződő közérdek jelentősége különösen szembeűnő azoknál az – az indítványozó szándéka szerint eredetileg valamely egyéni jogsérelem orvoslására benyújtott – alkotmányjogi panaszoknál, amelyek nem feleltek meg a panasz feltételeinek, az Alkotmánybíróság azonban a támadott jogszabályra vonatkozóan, immár a jogsérelemtől függetlenül, az absztrakt normakontrollt lefolytatta. Ehhez hasonló, elvi jelentőségű esetek előfordulnak az Emberi Jogok Európai Bírósága (Bizottsága), valamint a Német Szövetségi Alkotmánybíróság gyakorlatában egyaránt.

2. Az elvont alkotmányértelmezés eleve közérdekű, és az ebben a tárgyban hozott határozat mindig elvi jelentőségű. Tehát ha az arra az Abtv.-ben feljogosított szervek bármelyike erre vonatkozó indítványt tesz, annak bármilyen okból való visszavonása éppúgy nem vonja maga után szükségszerűen az eljárás megszüntetését, mint az absztrakt normakontroll vagy az alkotmányjogi panasz esetén.

3. Súlyom a *párhuzamos indokolásban* az Alkotmánybíróság előtti hatásköri összeütközés sajátosságainak elemzése, valamint az Abtv. jelenleg hatályos

szövege kialakulásának előzményei alapján kifejti, hogy az elbírálendő hatásköri vitákat a törvény a konkrét ügyekre korlátozza, s a hatáskörökkel kapcsolatos általános kérdéseket az Alkotmánybíróság általában az utólagos normakontroll keretében dönti el.

4. Ha azonban a hatásköri összeütközés megszűntetése két szerv konkrét jogvitájában való döntés, sem az eljárás lefolytatásának közérdekűsége, sem az Alkotmánybíróság határozatát igénylő elvi alkotmányossági kérdés megléte nem

eleve adott. Az ilyen indítvány visszavonása esetén követendő eljárás tehát e feltételek meglétéén múlik. Annak a kérdésnek az eldöntése, mely a jelen ügyben felmerült, hogy az országgyűlési biztos vizsgálódási joga kiterjed-e az ügyészségre is, olyan, közérdekű és elvi jelentőségű alkotmányossági kérdés, mely akkor is tisztázandó lehetne, ha az indítványozó – bármilyen oknál fogva – visszavonta erre irányuló indítványát. Hogy a jelen esetben mégis

helye lehet az eljárás megszüntetésének, annak az az oka, hogy az ügyben felvetett alkotmányossági kérdésnek általános érvényű alkotmánybírósági határozat felel meg, erre azonban elsősorban nem a hatásköri összeütközés megszüntetésére irányuló eljárás, hanem sokkal inkább az absztrakt normakontroll és alkotmányértelmezés alkalmas. Mivel azonban a jelen esetben ezekre külön indítvány van, a hatáskörökkel kapcsolatosan felvetődő alkotmányossági kérdést ezek keretében el lehet bírálni, következésképp a hatásköri összeütközés megszüntetésére irányuló indítvány visszavonása folytán ezt az eljárást a közérdek sérelme nélkül meg lehet szüntetni.

Lábady Tamás és Tersztyánszky Ödön alkotmánybírók mind a különvéleményhez, mind a párhuzamos indokoláshoz csatlakoztak.

41/1998. (X. 2.) AB HATÁROZAT – AZ ALKOTMÁNYJOGI PANASZ HATÁRIDEJÉRŐL

Alkotmány 2. § (1) bekezdése – jogbiztonság
Alkotmány 57. § (5) bekezdés – a jogorvoslathoz való jog
Abtv. 48. § – az alkotmányjogi panasz

Az ügy alapja egy munkaügyi per, melyben az alperes munkáltató felülvizsgálati kérelme folytán a Legfelsőbb Bíróság az addig született ítéleteket hatályon

kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot új eljárásra kötelezte. A felperes a Legfelsőbb Bíróság végzése ellen alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybíróságon. Az Alkotmánybíróság a panaszt visszautasította, mert előterjesztésének törvényi feltételei nem álltak fenn. Az Alkotmánybíróságnak ennek kapcsán tisztáznia kellett a rendkívüli jogorvoslatok és az alkotmányjogi panasz viszonyát. Az ügy előadója *Lábady Tamás alkotmánybíró* volt.

Ha a panaszolt alapjogsérelem nem a rendes, hanem a rendkívüli jogorvoslati eljárásban következett be, az alkotmányjogi panasz benyújtásának határidejét a rendkívüli jogorvoslati eljárásban hozott, vagy – ha új eljárásra és új határozat hozatalára kerül sor – az elrendelt új eljárás során született jogerős határozat kézbesítésétől kell számítani.

Az Abtv. 48. § (1) bekezdése szerint alkotmányjogi panaszt az nyújthat be, aki egyéb jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette. A (2) bekezdés értelmében a panaszt a jogerős határozat kézbesítésétől számított 60 napon belül lehet az Alkotmánybírósághoz benyújtani. Az Alkotmánybíróság eddigi következetes gyakorlatából az következik, hogy az (1) bekezdés szerinti jogorvoslatokon csak azokat a jogorvoslatokat kell érteni, amelyek az ügy jogerős befejezéséig terjeszthetők elő. A polgári és büntetőeljárás törvényekben biztosított rendkívüli jogorvoslatok (perújítás, fe-

lülvizsgálat) az alkotmányjogi panasz benyújtására megállapított határidőt nem hosszabbítják meg [23/1991. (V. 18.) AB végzés, ABH 1991, 311.].

Lehetséges azonban, hogy a kifogásolt alapjogsértés a rendkívüli eljárás során következik be. Az alkotmányjogi panasz benyújtására nyitva álló idő meghatározása ilyen esetben attól függ, hogy a felülvizsgálati bíróság a jogerős határozatot hozó bíróság álláspontjától *eltérő, érdemi* álláspontot foglal-e el és *jogerős* ítéletet hoz, vagy a kifogásolt bírósági határozatot hatályon kívül helyezi, és a bíróságot új eljárásra és új határozat meghozatalára utasítja. Az előbbi esetben, mivel jogerős határozatról van szó, az Abtv. 48. § (2) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panasz benyújtására megszabott határidő a felülvizsgálati bíróság határozatának kézbesítésétől veszi kezdetét.

Ha azonban a felülvizsgálati bíróság nem hoz az ügy érdemében jogerős határozatot, hanem új eljárásra utasítja az eljáró bíróságot, az eljárás továbbra is folyamatban van, a panasz benyújtásának feltételei tehát nem állnak fenn. Ilyen esetben a megismételt eljárás során hozott jogerős határozat kézbesítésével veszi kezdetét az alkotmányjogi panasz benyújtására megállapított határidő. Ezen az sem változtat, ha a felülvizsgálati bíróság az eljárás lefolytatására, az ügy elbírálására vonatkozóan kötelező utasításokat ad az eljáró bíróságnak.